

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.043 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидатки юридичних наук, доцентки
Галини АНІКІНОЇ на дисертацію**

**Петра САЛЮКА на тему «Захист сімейних прав та інтересів судом»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 Право
за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Фізична особа здійснює свої сімейні права та виконує свої сімейні обов'язки вільно, на власний розсуд у межах наданих їй актами сімейного законодавства чи договором. При здійсненні своїх сімейних прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб. Належна та безперешкодна реалізація сімейних прав та законних інтересів учасників сімейних відносин, виконання ними сімейних обов'язків неможлива без системи охорони та захисту цих прав та обов'язків, в тому числі судового захисту. Забезпечення захисту сімейних прав та інтересів є однією із пріоритетних функцій будь-якої держави, в тому числі й України. Судовий захист сімейних прав має певні особливості у порівнянні з захистом інших прав фізичних та юридичних осіб.

Аналіз судової практики розгляду справ щодо захисту сімейних прав свідчить про наявність низки проблем, що стосуються розгляду таких категорій справ та відсутність єдиного підходу до їх вирішення. Тому правові питання, пов'язані з захистом сімейних прав та інтересів потребують подальшого наукового осмислення. Враховуючи євроінтеграційні процеси, що відбуваються у сфері правового життя України, постає необхідність приведення законодавства до європейських стандартів, у тому числі, забезпечення ефективного судового захисту сімейних прав та інтересів, доступності правосуддя. Вищезазначене обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Петра Івановича Салюка «Захист сімейних прав та інтересів судом».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими, адже у роботі

комплексно опрацьовано широкий спектр проблем щодо захисту сімейних прав та інтересів судом.

Автору вдалося розробити та сформулювати низку нових наукових положень та висновків, що відповідають критеріям наукової новизни і в сукупності вирішують конкретну наукову проблему. Дисертант детально аналізує погляди науковців і практиків, висловлює власну позицію, вдається до обґрунтованої критики поглядів дослідників, які, на його думку, є спірними. Рецензована робота є комплексним теоретико-прикладним дослідженням Захисту сімейних прав та інтересів судом.

Результати дисертаційної роботи спрямовані на внесення пропозицій щодо вдосконалення чинного цивільного законодавства України, діяльності судів у справах, приведення національного законодавства у відповідність до міжнародно-правових актів, що регулюють захист сімейних прав та інтересів судом.

Зроблені в результаті дослідження висновки, пропозиції та рекомендації можуть використовуватися час підготовки підручників, науково-практичних коментарів Сімейного кодексу України, а також під час викладання навчальних дисциплін, таких як «Сімейне право», «Проблеми сімейного права», бути підґрунтям подальшого вивчення проблематики щодо захисту сімейних прав та інтересів судом.

На основі дисертації сформульовано низку нових концептуальних у теоретичному розумінні та важливих для юридичної практики положень і висновків, які виносяться на захист.

Доволі обґрунтованим і цінним є сформульоване автором визначення поняття «Судовий захист сімейних прав та інтересів», як універсальної форми захисту сімейних прав та інтересів, яка здійснюється спеціальним державним органом – судом, відбувається у передбаченій цивільним процесуальним та адміністративним процесуальним законом формі шляхом ухвалення судового рішення, яке є остаточним і має загальнообов'язкову силу, може бути виконане із можливістю застосування державного примусу, може бути реалізована, якщо особа, яка володіє сімейним правом чи інтересом, що є об'єктом захисту, звернулася до суду із відповідною вимогою із застосуванням відповідної процесуальної форми в межах строку позовної давності, має виключну компетенцію з найбільш важливих питань сімейних відносин (с. 23);

Підтримуємо позицію здобувача, що встановлення чи припинення режиму окремого проживання подружжя, розірвання шлюбу не є самостійними способами захисту сімейних прав та інтересів, а є по суті проявами інших способів – встановлення або припинення шлюбного

правовідношення (с. 59).

Цікавим є історичний аналіз захисту сімейних прав та інтересів судом та аналіз правового регулювання судового захисту досліджуваних прав та інтересів в праві зарубіжних країн.

Важливим є з'ясування особливості захисту сімейних прав та законних інтересів Європейським судом з прав людини.

Зауваження щодо змісту дисертації. Не заперечуючи актуальність проведеного автором дослідження, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність положень роботи, високий теоретичний рівень, необхідно зазначити, що окремі положення дисертаційної роботи Петра САЛЮКА «захист сімейних прав та інтересів судом» мають дискусійний характер, а деякі висновки потребують додаткової аргументації.

1. Запропоноване визначення поняття «судовий захист сімейних прав та інтересів» позиція є обґрунтованою, водночас на захисті хотілося б почути детальніше, чому автор вважає судовий захист саме форма захисту сімейних прав та інтересів, а не окремим порядком захисту, який здійснюється в межах юрисдикційної форми захисту.

2. В роботі недостатньо приділено увагу дослідженню питанню судового захисту сімейних прав та інтересів з участю іноземного елемента, попри те, що останнім часом частка таких справ в судовій практиці українських судів суттєво зростає. Варто дослідити підсудність таких справ, визначити право якої держави яка підлягає застосуванню при розгляді зазначених справ.

3. Автором детально проаналізовано підстави для позбавлення батьківських прав, судову практику з цього питання. У цьому контексті цікаво було б з'ясувати думку автори, щодо особливостей позбавлення батьківських прав в умовах воєнного стану з метою уникнення зловживань.

4. Велика роль сьогодні у різних сферах життя нашого суспільства відводиться громадськості. На жаль, автор не звернув уваги на цей аспект у своєму дослідженні. Виникає питання, як на думку автора, чи існує механізм залучення представників громадянського суспільства суб'єктами владних повноважень у питаннях захисту прав та інтересів сімейних прав судом.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Салюка Петра Івановича, а мають дискусійний характер. Робота є цікавою, самостійною, завершеною працею. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Петра САЛЮКА на тему «Захист сімейних прав та інтересів судом», відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора

філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Дисертаційне дослідження є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, яке має істотне значення для науки цивільного права, а його автор – Салюк Петро Іванович заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензентка:

**доцентка кафедри цивільного
права та процесу**

**Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,**

**кандидатка юридичних наук,
доцентка**

Галина АНІКІНА